

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26.09.2000, sp. zn. 23 Co 340/2000, ECLI:CZ:KSHK:2000:23.CO.340.2000.1

Číslo: 66/2001

Právní věta:

Podle ustanovení § 27 odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 30.4.2000 byl správce konkursní podstaty oprávněn okamžitě po prohlášení konkursu na majetek dlužníka sepsat do konkursní podstaty i majetek, kterým třetí osoby zajišťují pohledávky vůči úpadci.

Soud: Krajský soud v Hradci Králové

Datum rozhodnutí: 26.09.2000

Spisová značka: 23 Co 340/2000

Číslo rozhodnutí: 66

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Konkurs

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Havlíčkově Brodě rozsudkem ze dne 28. 2. 2000 zamítl žalobu, aby bylo určeno, že žalobci jsou vlastníky rodinného domu č. p. 851 a parcely č. 682 zastavěné plochy a parcely č. 683 zahrady, zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu v H. B. na LV č. 1424 pro obec a katastrální území Ch. (výrok pod bodem I. rozsudku). Současně rozhodl, že žalobci jsou povinni nahradit žalovaným rukou společnou a nerozdílnou náklady řízení 6875 Kč (výrok pod bodem II.). Soud prvního stupně vycházel z toho, že žalobci mají naléhavý právní zájem na určovací žalobě tak, jak to předpokládá ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. To proto, že určovací výrok soudu o vlastnickém právu žalobců, by byl podkladem pro záznam do katastru nemovitostí. Nicméně soud prvního stupně neshledal, že by žalobci byli vlastníky předmětných nemovitostí v době rozhodování soudu. Žalobci byli jedinými společníky obchodní společnosti J., v. o. s. se sídlem v Ch. Usnesením K r a j s k é h o s o u d u v Hradci Králové ze dne 9. 10. 1996 byl prohlášen na majetek úpadce J., v. o. s., se sídlem v Ch. konkurs. V konkursním řízení pojal správce konkursní podstaty do majetku, tvořícího konkursní podstatu i rodinný domek č. p. 851, stavební parcelu č. 682 a zahradu - pozemek č. 863. Pojal tak do majetku v konkursní podstatě nemovitosti, které byly ve vlastnictví nikkoliv úpadce, ale společníků úpadce. Tyto nemovitosti pak správce konkursní podstaty prodal kupní smlouvou ze dne 7. 7. 1998n žalovanému Ing. Z. Š. Učinil tak za souhlasu soudu. Na tom nic nemění okolnost, že tento souhlas byl později zrušen. Ke zrušení došlo až v době, kdy již byla kupní smlouva uzavřena. Tato kupní smlouva

je tedy paltná. Soud prvního stupně vycházel při posuzování její platnosti z ustanovení § 39 obč. zák. a dovedil, že v souzené věci nenastala žádná skutečnost předvídaná v § 39 obč. zák., jež by mohla činit kupní smlouvu neplatnou. Správce konkursní podstaty měl k prodeji mimo dražbu souhlas soudu tak, jak to zákon vyžaduje. Na základě opakovaného inzerátu – veřejné soutěže s minimální nabídkovou cenou 500 000 Kč obdržel správce konkursní podstaty jedinou nabídku, a to právě od žalovaného Ing. Z. Š. 600 000 Kč. Kupní smlouva, kterou s ním správce konkursní podstaty uzavřel, má písemnou formu, jak zákon vyžaduje, a není tvrzena ani žádná jiná vada, jež by jí činila neplatnou. Nicméně žalovaný Ing. Z. Š. nemovitost dále prodal a to své matce D. Š. Žalovaný Ing. Z. Š. tedy přestal být pasivně legitimován ve sporu o určení vlastnictví k předmětným nemovitostem. Žaloba proti němu tedy není opodstatněná již z toho důvodu, že žalovaný ani netvrdil, že by byl vlastníkem nemovitostí. Vlastnictví k nim svědčí D. Š. Ale ani žaloba proti ní není po právu, když žalovaná D. Š. vlastnické právo k nemovitostem řádně nabyla.

Proti rozsudku podali žalobci odvolání. V něm nadále trvali na tom, že je kupní smlouva, uzavřená dne 7. 7. 1998 mezi správcem konkursní podstaty a mezi žalovaným Ing. Z. Š., neplatná. Byla totiž uzavřena někým, kdo neměl nikdy právo s jejich majetkem nakládat. Oni jako vlastníci domu č. p. 851, stavební parcely č. 682 a zahrady č. 683 byli jediní, kdo s nemovitostmi mohli nakládat. Přitom sami takovou smlouvu neuzavřeli, nikoho k jejímu uzavření nezmocnili, ani k ní nedali souhlas. Jejich souhlas není obsažen ve spise Krajského soudu v Hradci Králové, vedeného pod sp. zn. 40 K 120/96, v němž se pojednává o konkursním řízení. Dřívější souhlas soudu s takovým postupem byl později revokován. Kupní smlouva ze dne 7. 7. 1998 je tedy neplatná a následně i všechny ostatní navazující hmotněprávní úkony. Pochybil i Katastrální úřad v H. B., který namísto toho, aby vyčkal skončení tohoto soudního řízení, povolil vklad vlastnického práva pro Ing. Z. Š. do katastru nemovitostí. Vytýkali soudu prvního stupně i procesní pochybení, když ten i po přistoupení D. Š. do řízení, nadále jednal jako s účastníkem řízení i s Ing. Z. Š. Navrhli, aby odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně a aby jejich žalobě na určení vlastnického práva vyhověl.

Žalovaní ve vyjádření k odvolání navrhli, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

K r a j s k ý s o u d v H r a d c i K r á l o v é r o z s u d e k s o u d u p r v n í h o s t u p n ě p o t v r d i l .

Z odůvodnění:

Odvolací soud doplnil řízení a přečetl k důkazu žalobu ze dne 21. 1. 1999 na vyloučení věci z konkursní podstaty a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. 11. 1999. Z těchto listin zjistil, že žalobci dne 22. 1. 1999 podali žalobu na vyloučení domu č. p. 851, stavební parcely č. 682 a zahrady č. 683 z majetku v konkursní podstatě úpadce J., v. o. s., v Ch., neboť nemovitý majetek je jejich vlastnictvím. Nicméně posléze žalobci vzali žalobu zpět. Odvolací soud, v důsledku jejich zpětvzetí, řízení o vyloučení domu č. p. 851, stavební parcely č. 682 a zahrady č. 683 z konkursní podstaty zastavil. Rozhodnutí o tom nabylo právní moci dne 1. 12. 1999. Dále odvolací soud přečetl k důkazu úvěrovou smlouvu ze dne 1. 10. 1992 s dodatky 1, 2 a 3, úvěrovou smlouvu č. 1 ze dne 11. 10. 1994, úvěrovou smlouvu č. 2 ze dne 11. 10. 1994, zástavní smlouvu č. 1 ze dne 1. 10. 1992 a č. 2 ze dne 23. 10. 1992 k úvěrové smlouvě, dvě zástavní smlouvy ze dne 11. 10. 1994 k úvěrové smlouvě a dvě zástavní smlouvy ze dne 11. 10. 1994 k úvěrové smlouvě, dále usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 6. 2000. Z úvěrových a zástavních smluv odvolací soud zjistil, že Česká spořitelna, a. s., okresní pobočka v H. B. poskytla obchodní společnosti J., v. o. s., se sídlem v Ch., úvěry 600 000 Kč, 500 000 Kč a 2 500 000 Kč. K zajištění pohledávek z těchto úvěrů zastavili společníci v. o. s. J., se sídlem v Ch., J. L. a M. L. svůj osobní majetek, a to rodinný dům č. p. 851, stavební parcelu č. 682 a zahradu č. 683. Poněvadž dlužník z úvěrových smluv J., v. o. s., se sídlem v Ch., kterou tvoří manželé L., nesplácel své dluhy z úvěrů a ocitl se v úpadku, byl na něho prohlášen konkurs. Do majetku v konkursní podstatě úpadce J., v. o. s., se sídlem v Ch., byl soupisem ze dne 17.

1. 1997 pojat i rodinný dům č. p. 851, stavební parcela č. 682 a zahrada č. 683, které nebyly ke dni prohlášení konkursu ve vlastnictví úpadce, nýbrž ve vlastnictví společníků úpadce. Z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 6. 2000, kterým rozhodoval o odvolání J. a M. L. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 2. 2000 o rozvrhu pohledávek, které budou z konkursní podstaty uspokojeny, odvolací soud zjistil, že Vrchní soud v Praze neshledal shora vuedený postup správce konkursní podstaty v rozporu s právními předpisy. K domu č. p. 851, stavební parcele č. 682 a zahradě č. 683 bylo zřízeno zástavní právo ve prospěch České spořitelny, a. s., okresní pobočky v H. B., která přihlásila do konkursu svou pohledávku vůči úpadci a uplatnila právo na oddělené uspokojení založené zástavní smlouvou ze dne 1. 10. 1992 a dalšími dvěma zástavními smlouvami ze dne 11. 10. 1994. V souladu s § 27 odst. 5 zákona o konkursu a vyrovnání zahrnul podle závěrů Vrchního soudu v Praze správce konkursní podstaty i majetek ve vlastnictví manželů L., neboť zatížením nemovitostí zástavním právem manželé Lažínští zajišťovali ve smyslu citovaného ustanovení pohledávky vůči úpadci. Ustanovení § 27 odst. 5 konkursního řádu správci ukládá, aby si vyžádal a v případě potřeby i vymáhal ve prospěch konkursní podstaty plnění od osob, které zajišťují pohledávky vůči úpadci. Zástavcova povinnost strpět realizaci zástavy může být splněna jak tím, že zástavce umožní zpeněžení zástavy, tak tím, že ve prospěch podstaty složí cenu zastavené věci. Svě povinnosti se zástupce může zprostit také tím, že zajištěnou pohledávku uhradí na účet správce konkursní podstaty, neboť tím zástavní právo zaniká. Poskytnutím plnění se osoba zajišťující pohledávku vůči úpadci zproští povinnosti plnit přímo zajištěným věřitelům a vůči úpadci jí vzniká pohledávka, k níž bude v konkursu přihlédnuto, aniž by bylo třeba ji do konkursu přihlásit. Jelikož M. L. a J. L. neuhradili cenu zastavených věcí, ani neposkytli plnění k úhradě pohledávky České spořitelny, a. s., dospěl Vrchní soud v Praze k závěru, že správce konkursní podstaty postupoval správně, když pojal do konkursní podstaty zatížené nemovitosti a když je se souhlasem soudu a za podmínek jím stanovených zpeněžil. Vrchní soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl i to, že jediné v excindačním řízení bylo lze postavit najisto, zda nemovitosti byly právem či neprávem zahrnuty do soupisu konkursní podstaty. Pokud však osoba, která zpochybňuje důvodnost zařazení věcí do soupisu konkursní podstaty, nepodá včas žalobu na vyloučení věci ze soupisu nebo tuto žalobu vezme zpět anebo je tato žaloba zamítnuta, musí soud vycházet z toho, že věc byla pojata do soupisu oprávněně. K tomu došlo i v souzené věci. M. a J. L. se sice žalobou ze dne 21. 1. 1999 domáhali vyloučení nemovitostí ze soupisu podstaty, ale dne 2. 11. 1999 vzali žalobu zpět. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze nabylo právní moci dne 4. 7. 2000. To vše zjistil odvolací soud ze spisu Krajského soudu v Hradci Králové.

Odvolací soud se musel ze všeho nejdříve zabývat tím, zda k projednání uplatněného nároku byl věcně příslušný okresní soud jako soud prvního stupně. Musel se zabývat tím, zda nejde o spor z konkursu a vyrovnání, kde je úpadcem (dlužníkem) fyzická nebo právnická osoba zapsaná v obchodním rejstříku, zvláště pak spor tímto řízením vyvolaný (§ 9 odst. 4 písm. a/ o. s. ř.). Učinil tak a dospěl k závěru, že k projednání žaloby o určení vlastnického práva k nemovitosti byl věcně příslušný okresní soud jako soud prvního stupně. Za spory vyvolané konkursním a vyrovnávacím řízením jsou pokládány incidenční spory. Těmi jsou jednak spory o rozsah aktiv podstaty, to je řízení o žalobách věřitelů nebo o žalobách správce, týkajících se neúčinných a odporovatelných úkonů dlužníka (§ 15 a § 16 zákona o konkursu a vyrovnání) a o tzv. vylučovacích neboli o excindačních žalobách (§ 19 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání). Kromě nich jsou incidenčními spory i spory o pravost, výši nebo pořadí pohledávek přihlášených do konkursu (§ 23 a § 24 zákon o konkursu a vyrovnání). O žádný z takových sporů však v souzené věci nejde. Nebylo tedy třeba mít za to, že tu byl nedostatek procesních podmínek řízení (§ 104a o. s. ř.), když okresní soud uplatněný nárok věcně projednal. Odvolací soud tedy po doplněném dokazování přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně spolu s řízením, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že odvolání není opodstatněné. V souzené věci dopadá na postup, v důsledku kterého došlo ke změně v osobě vlastníka rodinného domu č. p. 851 v Ch. a příslušných pozemků a vlastníkem těchto nemovitostí se stal Ing. Z. Š., zvláštní právní režim. Na zmíněný postup dopadá právní režim zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve

znění pozdějších předpisů. Ten předpokládá, že při zpeněžování věcí z konkursní podstaty může dojít k situaci, že bude v konkursním řízení zpeněžena věc i někoho jiného než úpadce. Pro tyto účely platí úprava provedená v § 19 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších změn a doplňků. Podle úpravy provedené v § 19 v platném znění ke dni 17. 1. 1997, kdy byl v dané věci vyhotoven správce konkursní podstaty soupis věcí náležejících do konkursní podstaty, existovaly-li pochybnosti, zda věc náleží do podstaty, zapsala se věc do soupisu podstaty s poznámkou o nárocích uplatněných jinými osobami anebo s poznámkou o jiných důvodech, které zpochybňují zařazení věci do soupisu (§ 19 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., ve znění zákona č. 122/1993 Sb., zákona č. 74/1994 Sb. a zákona č. 94/1996 Sb.); soud měl pak uložit tomu, kdo uplatňuje, že věc neměla být do soupisu zařazena, aby ve lhůtě určené soudem podal žalobu proti správci. V případě, že žaloba nebyla včas podána, mělo se mít za to, že věc je do soupisu pojata oprávněně (§ 19 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., ve znění zákona č. 122/1993 Sb., zákona č. 74/1994 Sb. a zákona č. 94/1996 Sb.). Tato právní úprava předpokládá, že jedinou možnou právní obranou osoby odlišné od úpadce, byla-li její věc pojata do soupisu konkursní podstaty, jak zabránit pozbytí jejího vlastnického práva k věci, je vylučovací žaloba. Jde o procesněprávní prostředek ochrany vlastnického práva. Nebyla-li vylučovací žaloba podána včas, lhotejno z jakých důvodů se tak stalo (byť třeba i pro nedostatek poučení ze strany soudu), nastávají bez dalšího důsledky předvídané v § 19 odst. 2, věty druhé, zákona o konkursu a vyrovnání. Přesně ta samá právní obrana přísluší i těm osobám, jejichž věc byla pojata do soupisu konkursní podstaty jen proto, že svou věcí zajišťují pohledávky vůči úpadci. Podle § 27 odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákona č. 122/1993 Sb., zákona č. 74/1994 Sb. a zákona č. 94/1996 Sb., ve znění ke dni 17. 1. 1997, kdy byl proveden soupis, si správce vyžádá a vymáhá plnění ve prospěch podstaty od osob, které zajišťují pohledávky vůči úpadci; jakmile je toto plnění poskytnuto, stane se pohledávka této osoby pohledávkou v konkursu, aniž by bylo třeba ji přihlásit. To pro souzenou věc znamená, že správce konkursní podstaty byl oprávněn okamžitě pojmout do konkursní podstaty rodinný dům č. p. 851, stavební parcelu č. 682 a zahradu č. 683 v kat. úz. Ch., tedy nemovitosti, jimiž společníci úpadce zajišťovali pohledávky konkursního věřitele vůči úpadci s možností pro žalobce domáhat se jejich vyloučení z podstaty postupem podle § 19 zákona o konkursu a vyrovnání (stejný výklad zastává i komentář k zákonu o konkursu a vyrovnání autora JUDr. Zdeňka Krčmáře, vydaný nakladatelství IFEC, s. r. o., se sídlem v Praze 7, v roce 2000 jako druhé vydání - viz poznámky k § 27 odst. 5). Nebyla-li vylučovací žaloba podána, lhotejno z jakých důvodů se tak stalo anebo byla-li podána, ale byla-li vzata zpět, jak k tomu došlo v souzené věci, stíhal předmětné nemovité věci právní režim konkursní podstaty. Nemovitosti mohly být zpeněženy a novému nabyvateli k nim vzniklo vlastnické právo, zatímco původní vlastníci je pozbyli. Podle přesvědčení odvolacího soudu žalobci přestali být vlastníky předmětných nemovitostí a proto jejich žaloba vůči žádnému z žalovaných neobstojí. Vůči prvnímu žalovanému pak navíc neobstojí i proto, že jemu tím, že nemovitosti prodal druhé žalované, nesvědčí ani pasivní legitimace k uplatňování nároku. Neobstojí ani výhrady žalobců, že soud prvního stupně neměl rozšiřovat okruh žalovaných postupem podle § 92 o. s. ř. Za prvé, byli to právě sami žalobci, kdo takový procesní návrh učinil (při jednání dne 1. 11. 1999). Za druhé, druhé žalované svědčilo vlastnické právo k nemovitostem již před podáním žaloby. Z těchto důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil (§ 219 o. s. ř.).